

Symposium Orgelcultuur in Groningen

Ter gelegenheid van haar 10e verjaardag had de Vereniging Coördinatie Orgelcommissies (kortweg VCO) een symposium georganiseerd op vrijdag 14 november 1997. Dit vond plaats in de Martinikerk te Groningen rond het monumentale orgel; een uitstekende locatie voor een vereniging die zich inzet voor de orgelcultuur in de provincie Groningen.

Het programma bestond uit afwisselend 'muzikale en verbale voordrachten', zoals voorzitter Helmer Roelofs het verwoordde. De muzikale voordrachten vonden plaats op het beroemde Martiniorgel door Wim van Beek en vier van zijn vroegere leerlingen. De verbale voordrachten werden gehouden onder het orgel door bestuursleden van de VCO, op persoonlijke titel.

De organist van de Martinikerk, Wim van Beek omlijstte het programma met de 'Es-dur' van Bach. 's Morgens opende hij met het Praeludium en 's middags besloot hij de dag met de Fuga in een meeslepende uitvoering.

Ook de leerlingen van Van Beek lieten het orgel op voortreffelijke wijze horen. Daarbij kwam het orgel in al zijn mogelijkheden naar voren en die mogelijkheden reiken verder dan de Noordduitse barok. Zo vertolkte Erwin Wiersinga overtuigend twee koraalvoorspelen van Brahms. Ook verraste hij met een uitvoering van het Concerto in a-moll voor 4 klavecimbels (BWV 1065), nu bewerkt voor orgel door Guy Bovet.

Stef Tuinstra hield een warm pleidooi voor de koraalfantasie 'An Wasserflüssen Babylon' van Johann Adam Reincken, zowel verbaal als muzikaal. In zijn lezing voorafgaande de uitvoering betitelde hij deze Noordduitse koraalfantasie als een 'orgelatorium'. Aan de hand van de tekst deelde hij het stuk in een aantal bedrijven met steeds wisselende decors. Muzikaal werd dit o.a. vertaald in steeds wisselende registraties. (De registranten hadden het druk!).

Pieter Pilon speelde fijnzinnig werken van Sweelinck en Scheidemann en Albert de Klerk. De jongste organist, Sietze de Vries, toonde zich een bedreven improvisator: hij improviseerde over Psalm 86 achtereenvolgens 18e, 19e en 20e eeuwse idioom.

De muziek werd afgewisseld met lezingen. Behalve die van Stef Tuinstra hadden ze allemaal betrekking op de orgelcultuur in Groningen.

Helmer Roelofs schetste in het kort de 10-jarige geschiedenis van de VCO. Door het toenemend aantal concerten groeide in de jaren '80 de behoefte aan afstemming en overleg. In 1987 werd voor dit doel de VCO opgericht. De meest in het oog springende activiteit is het uitgeven van de Groninger Orgelagenda. Er gebeurt echter meer: o.a. verdeling van provinciaal subsidiegeld, overleg met de overheden en afdracht van belastingen. Koos Tiggelaar werd met name genoemd als drijvende kracht achter de VCO.

Hans Fidom maakte een analyse van de orgelconcertcultuur in Nederland. Nederland kent veel mooie orgels van hoge kwaliteit. Daarop wordt een groot aantal concerten georganiseerd. De kwaliteit van de concerten is niet altijd zo hoog als bij de hoogwaardige orgels verwacht mag worden. Door de veel te lage honoraria kunnen organisten niet die tijd aan de voorbereiding van een orgelconcert besteden, die nodig is voor een artistieke prestatie. Als oplossing droeg hij aan: minder concerten, zodat er per concert meer bezoekers komen, waardoor het honorarium omhoog kan en de kwaliteit zal stijgen. Koos Tiggelaar hield een lezing over het orgel in De Aa-kerk te Groningen. Hij begon te zeggen dat we gezien de kwaliteit van orgelbouwer Reil de huidige restauratie met een gerust hart tegemoet kunnen zien. Uit de rest van zijn betoog bleek echter dat hij niet zoveel vertrouwen heeft in wat er nu gebeurt. Hij ontvouwde een alternatief restauratieplan 'hoe het ook gekund zou hebben'. Hij pleitte voor een reconstructie van het originele Schnitgerconcept. Tiggelaar had een interessant voorstel voor het vrij komende, voornamelijk 19e eeuwse materiaal: hieruit kan een compleet nieuw orgel samengesteld worden, dat geschikt is voor het romantische orgelrepertoire. Het huidige restauratieplan mist visie, omdat het niet uitgaat van een samenhangend concept.

René Oosterhoff vergeleek de Groningse orgelcultuur met een bedrijf. Evenals bedrijven moet het Groningse 'orgelbedrijf' zich richten op kwaliteit. Hij pleitte voor één koepelorganisatie die alle aspecten van het de Groningse orgelcultuur vertegenwoordigt.

Naast concerten zijn dat o.a. excursies, festivals, meester cursussen, lezingen, concoursen. Naast de VCO bestaat sinds 1969 de Stichting Groninger Orgelland die zich met veel van deze aspecten bezig houdt. Het zou wenselijk zijn dat deze beide organisaties in de toekomst samengaan, zodat er naar buiten toe één sterk gezicht is van de Groningse orgelcultuur en dat de interne samenwerking en afstemming zal toenemen.

René Oosterhoff liet doorschemeren dat er al plannen in een ver gevorderd stadium zijn om beide organisaties samen te laten gaan: onder de naam Stichting Groninger Orgelland zullen ze hun krachten gaan bundelen.

Het verjaardagsfeest van de VCO bleek tevens een beetje afscheidsfeest te zijn.

Onder de bezoekers van dit feest waren organisten, organisatoren, orgelbouwers en orgelliefhebbers. Ze kunnen terugzien op een geslaagde dag. Muzikaal viel er veel te beleven en de boeiende, soms prikkelende, lezingen zorgden voor genoeg gespreksstof in de wandelgangen.

Ik hoop dat het enthousiasme voor de (Groninger) orgelcultuur ook in de nieuwe organisatie mag leiden tot vele inspirerende activiteiten en op velen zal overslaan.

Wietse Meinardi, Assen 15 november 1997.